

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
доцента Ніколаєнко Юлії Олександрівни
на дисертаційне дослідження Молоченко Вікторії Валеріївни
«Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до
партнерської взаємодії у професійній діяльності»,
представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми. В умовах сьогодення постійні соціально-економічні трансформації, тенденції до інтеграції та розширення міжнародної співпраці в усіх сферах суспільного життя зумовлюють необхідність реформування системи вищої освіти з метою підвищення якості освітніх послуг і вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. Професіоналізм сучасного фахівця визначається не тільки фаховими знаннями, уміннями і навичками. Успішна самореалізація у професійній діяльності та конкурентоспроможність на ринку праці значною мірою залежать від здатності до ефективної взаємодії з партнерами для вирішення завдань і досягнення спільної мети. Це твердження безпосередньо стосується і аграрної сфери, оскільки сільське господарство України має значний економічний потенціал, для реалізації якого необхідні фахівці, які вміють встановлювати і підтримувати партнерські взаємини, координувати дії, конструктивно співпрацювати. У зв'язку з цим формування готовності до партнерської взаємодії є безумовно важливим аспектом професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих аграрних навчальних закладах.

Дисертанткою переконливо доведено важливість проблеми формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності для педагогічної теорії і практики, показано її недостатнє висвітлення

у наукових працях, проаналізовано і виокремлено суперечності у системі підготовки майбутніх фахівців у вищих аграрних навчальних закладах. З огляду на це, не викликає сумнівів актуальність теми дисертаційного дослідження В. В. Молоченко «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності».

Варто відмітити, що дисертація виконана як складова комплексної наукової теми Вінницького національного аграрного університету «Дослідження інноваційних технологій викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі в контексті формування лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю» (державний реєстраційний номер 0112U006698).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації та автореферату дозволяє стверджувати, що науковий апарат дослідження представлено автором чітко і обґрунтовано. Коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, логічно і лаконічно сформульовано його мету та завдання. Ґрунтовний аналіз теоретичних основ проблеми формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії забезпечує належне концептуальне підґрунтя для експериментальної роботи. Достовірність результатів дослідження забезпечується комплексним використанням теоретичних, емпіричних і статистичних методів, репрезентативністю вибірки учасників педагогічного експерименту, достатньою тривалістю і логічністю етапів наукового пошуку, що здійснювався протягом 2011 – 2016 років.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів. Дисертаційна робота Молоченко Вікторії Валеріївни містить нові наукові положення, що свідчать про вагомий внесок авторки у вирішення проблеми удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих аграрних навчальних закладах. Дисертанткою уточнено сутність готовності майбутніх

аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності, описано її структуру, визначено критерії і показники сформованості готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності. У представленій роботі вперше обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Необхідно наголосити на практичному значенні результатів проведеного дослідження, що полягає у розробленні і впровадженні у навчальний процес методики формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності. Заслуговують на позитивну оцінку методичні рекомендації для викладачів аграрних ВНЗ щодо підготовки студентів до професійно орієнтованої партнерської взаємодії, а також розроблені і адаптовані діагностичні методики для здійснення моніторингу формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Одержані авторкою результати впроваджено у навчально-виховний процес Вінницького національного аграрного університету (довідка про впровадження № 12-48-1763 від 24 червня 2014 р.), Уманського національного університету садівництва (довідка про впровадження № 20-06/875 від 14 жовтня 2013 р.), Подільського державного аграрно-технічного університету (довідка про впровадження № 75-01-320 від 15 травня 2014 р.).

Основні положення дисертації мають достатній рівень апробації, про що свідчить участь В. В. Молоченко у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Результати дослідження висвітлено у 24 одноосібних публікаціях авторки, з яких 14 статей у фахових виданнях України, 3 – в іноземних виданнях, 9 – у матеріалах конференцій та 1 методичні рекомендації.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі «Формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії як педагогічна проблема» представлено ґрунтовний аналіз теоретичних основ досліджуваної проблеми, з'ясовано стан розробленості питання формування готовності до партнерської взаємодії, визначено базові поняття дослідження.

На основі аналізу значної джерельної бази Вікторія Валеріївна послідовно і логічно розкриває різні аспекти проблеми, зокрема сутність понять «взаємодія», «партнерська взаємодія» у філософській, педагогічній, психологічній і соціологічній літературі. Достатня увага приділяється вивченню різних підходів до розуміння сутності готовності до професійної діяльності та її компонентів, що дає змогу авторці сформулювати визначення готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії як особистісного утворення, що забезпечує конструктивну взаємодію у групі фахівців на основі інтеграції наукових знань, умінь, навичок і професійно значущих якостей. Позитивної оцінки заслуговує детальний аналіз структури готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, в якій дисертантка виділяє когнітивний, мотиваційний, комунікативний, особистісний і діяльнісний компоненти. Варто відмітити чіткість і логічність у визначенні критеріїв і показників готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії.

Згідно з визначеними критеріями і показниками дисертанткою було підібрано діагностичні методики для проведення констатувального етапу дослідження з метою визначення реального стану готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, результати якого описано і узагальнено у підрозділі 1.3.

У другому розділі «Педагогічні умови формування готовності до партнерської взаємодії майбутніх аграріїв» на основі аналізу психологічної і педагогічної літератури та особливостей практичної підготовки студентів

аграрних ВНЗ обґрунтовано комплекс педагогічних умов, які забезпечують ефективне формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Вікторія Валеріївна детально описує зміст суб'єктного досвіду, особливу увагу приділяючи проблемі рефлексії, що є одним з ключових аспектів у партнерській взаємодії. Дисертантка переконливо доводить необхідність актуалізації суб'єктного досвіду майбутніх аграріїв у навчальному процесі, який повинен бути організованим як спільна діяльність і співпраця викладача та студентів на засадах взаємної поваги і довіри. Доцільним і змістовним є вивчення різноманітних форм, методів і прийомів групового навчання, що дозволяє зробити висновок про важливість застосування кооперативної навчальної діяльності у формуванні в студентів умінь партнерської взаємодії. Ґрунтовний аналіз таких понять, як зовнішній і внутрішній діалог, діалогічні стосунки, особистісні позиції учасників, активна спільна діяльність дає підстави авторці розглядати забезпечення діалогічного характеру навчальної взаємодії як процес взаємовпливу викладача і студентів, що сприяє формуванню у майбутніх аграріїв готовності до партнерської взаємодії.

У третьому розділі «Експериментальна методика формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності» представлено методику проведення формувального експерименту, проаналізовано і узагальнено його результати.

Вагомим внеском В. В. Молоченко у педагогічну теорію і практику можна вважати розроблену методику формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, яка відображена у авторській моделі, що складається із цільового, змістового, процесуального і аналітико-результативного блоків. Необхідно відмітити, що у запропонованій моделі комплексно відображено усі компоненти процесу підготовки студентів до партнерської взаємодії, а саме мету, завдання, зміст,

принципи, методи і форми роботи, педагогічні умови і результат. Необхідно позитивно оцінити розроблену дисертанткою програму формувального експерименту, що включає діагностичний, мотиваційний, технологічний і результативно-рефлексивний етапи. Особливого схвалення заслуговує багатий методичний інструментарій, підібраний дисертанткою для формування готовності до партнерської взаємодії (моделювання комунікативних ситуацій, ділові і рольові ігри, дискусії, мозковий штурм, прес-конференція, брейн-ринг, метод проектів, «акваріум», «ажурна пилка»). Варто також відзначити акцент на професійну спрямованість, що простежується у тематиці практичних завдань, широкому використанні лексики аграрної сфери та відповідності розроблених завдань майбутній професійній діяльності студентів.

Аналіз результатів експериментальної роботи здійснювався шляхом відстеження динаміки рівнів готовності студентів за визначеними критеріями. Емпірично підтверджено, що реалізація обґрунтованих педагогічних умов і розробленої методики зумовлюють позитивні зміни у компонентах готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності. Це дає підстави вважати гіпотезу дослідження підтвердженою.

У загальних висновках дисертації відображено основні наукові та практичні результати дослідження. Сформульовані висновки є достатньо аргументованими та відповідають меті і завданням дослідження.

Загальний обсяг дисертації 265 сторінок, з них 202 сторінки основного тексту. Додатки, у яких подано діагностичні методики для визначення рівня сформованості готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії та плани-конспекти занять з англійської мови, доповнюють зміст дисертаційної роботи. Список використаних джерел містить 242 найменування, посилання на них в основному тексті здійснено з дотриманням нормативних вимог.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дозволяє стверджувати, що у ньому адекватно відображено зміст і результати проведеної дослідницької роботи. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Дискусійні положення, зауваження і побажання до дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу В. В. Молоченко та визнаючи вагомість отриманих результатів, вважаємо за необхідне відмітити певні дискусійні положення та висловити ряд зауважень і побажань.

1. На наш погляд, у першому розділі варто було б приділити увагу розкриттю специфіки професійної діяльності майбутніх аграріїв та конкретизувати поняття «фахівці аграрної сфери», оскільки у формуванні готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності особливого значення набуває фаховий аспект.
2. Дисертанткою здійснено детальний аналіз компонентного складу готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності, детально описано критерії і показники готовності. Однак, авторкою не обґрунтовано розподіл рівнів сформованості готовності до партнерської взаємодії на високий, середній і низький. Бажано було б у підрозділі 1.2. чітко визначити, які показники характерні для кожного рівня готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності.
3. Вважаємо, що дослідження значно виграло б за умови вивчення іншомовних джерел з проблем підготовки майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії, що збагатило б зміст дисертаційної роботи.
4. У додатках подано плани-конспекти 4 занять з англійської мови, які ілюструють процес експериментальної роботи. Крім цього, на нашу думку, доцільно було б представити навчальну програму з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», що полегшило б

сприйняття тексту третього розділу і дало б більш повне уявлення про процес формування готовності студентів до партнерської взаємодії.

- У планах-конспектах занять № 1 і № 4 студентам задається домашнє завдання «вивчити переказ» текстів. Вважаємо таке формулювання некоректним, адже переказ тексту не передбачає заучування напам'ять, було б доцільніше сформулювати завдання як «підготувати переказ». До того ж, на нашу думку, необхідно було б для самостійної роботи пропонувати студентам завдання більш творчого та дослідницького характеру, які б сприяли формуванню готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Висловлені побажання і зауваження не знижують наукової цінності дисертації, не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження і є приводом для наукової дискусії.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату і опублікованих праць дає підстави стверджувати, що дослідження «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності» є завершеною самостійною науковою працею, має вагомє теоретичне і практичне значення та відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її авторка Молоченко Вікторія Валеріївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
та українознавства
Полтавської державної аграрної академії

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію МОЛОЧЕНКО Вікторії Валеріївни
«Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської
взаємодії у професійній діяльності», поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Доцільність дослідження обумовлена низкою чинників. По-перше, суть партнерської взаємодії полягає в ефективності вирішення суб'єктами спільних завдань, встановленні взаєморозуміння, співробітництва, прояву толерантності у вирішенні конфліктів, що виникають у реальних життєвих ситуаціях. Вказане розуміння феномену говорить про те, що майбутніх фахівців, зокрема аграрників, необхідно цілеспрямовано, засобами кооперативних форм організування навчання, діалогічних методів, інтерактивних технологій готувати до продуктивної участі у спільній діяльності.

По-друге, соціально-психологічними дослідженнями доведено, що у сучасному світі міжособистіних і ділових відносин партнерство є соціально необхідним. Принципи партнерської взаємодії мають бути закріплені в свідомості людини на рівні переконань і цінностей. Це твердження є справедливим як по відношенню до конкретної особистості, так і по відношенню до колективного суб'єкта - соціальної групи.

По-третє, автор справедливо вказує, що проблему формування готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії у майбутній професійній діяльності актуалізує суперечність між соціальним запитом на підготовку творчих фахівців, здатних до продуктивної виробничої взаємодії на партнерських засадах, і недостатньою розробленістю педагогічних засобів і методів такої підготовки в аграрних вищих навчальних закладах.

Аналіз наукових педагогічних джерел, проведений Молоченко В., засвідчив, що такий важливий аспект у вищій аграрній освіті, як цілеспрямоване формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності не став предметом спеціального дослідження. Варто погодитися з дисертанткою у тому, що поза увагою дослідників залишилося наукове обґрунтування сучасних методів, форм організації навчання, педагогічних технологій формування готовності майбутніх фахівців-аграрників до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Представлене дослідження щодо розв'язання наукових аспектів формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності є актуальним і спрямованим на реалізацію стратегічних завдань вищої аграрної школи.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Вінницького національного аграрного університету за темою: «Дослідження інноваційних технологій викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі в контексті формування лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю» (державний реєстраційний номер 0112U006698).

У дисертації автор науково обґрунтовує педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, розробляє структурну модель цілеспрямованого формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії та експериментально перевіряє авторське науково-методичне забезпечення цього процесу, окреслює перспективи подальшого наукового пошуку.

Найбільш вагомими науковими результатами, які містяться в дисертації

До найбільш вагомими наукових результатів дисертаційного дослідження Молоченко В.В. слід віднести:

обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності (забезпечення діалогічного характеру навчальної взаємодії викладачів зі студентами; актуалізація суб'єктного досвіду партнерської взаємодії студентів у навчальному процесі; впровадження в педагогічний процес кооперативної форми навчальної діяльності);

розроблену структурну модель цілеспрямованого формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності;

конкретизовані критерії (когнітивний, мотиваційний, особистісний, комунікативний, діяльнісний), показники та рівні сформованості готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна

Аналіз дисертації Молоченко Вікторії Валеріївни свідчить, що автор з належною повнотою схарактеризувала досліджувану проблему, розробила науковий апарат дослідження, сформулювала концептуальні ідеї, які було послідовно реалізовано в дисертації у процесі розв'язання поставлених завдань.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується ґрунтовним оглядом науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних

дослідників з теми дисертації. Достовірність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірки у педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики.

У перебігу дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретичне та практичне значення досить переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що *вперше* визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності (забезпечення діалогічного характеру навчальної взаємодії викладачів зі студентами; актуалізація суб'єктного досвіду партнерської взаємодії студентів у навчальному процесі; впровадження в педагогічний процес кооперативної форми навчальної діяльності); *розроблено* структурну модель цілеспрямованого формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, яка відображає взаємодію основних блоків (цільовий, змістовий, процесуальний, аналітико-результативний) і є ідеальним відтворенням механізмів підготовки майбутніх аграрників до партнерської взаємодії; *конкретизовано* критерії (когнітивний, мотиваційний, особистісний, комунікативний, діяльнісний), показники та рівні сформованості готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії у професійній діяльності; *уточнено* сутність і структуру готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії у професійній діяльності в аспекті виокремлення п'яти компонентів досліджуваного феномену: когнітивного, мотиваційного, комунікативного, особистісного, діяльнісного; *подальшого розвитку набула технологія* формування готовності майбутніх фахівців-аграрників до партнерської взаємодії у майбутній професійній діяльності; розвиток полягає в обґрунтуванні системи навчальних завдань, які за змістом відображають аспекти організації партнерської взаємодії на діагностичному, мотиваційному, технологічному та результативно-рефлексивному етапах формування досліджуваної здатності студентів та спрямовані на реалізацію в освітньому процесі принципів діалогічності, суб'єктності, взаємозв'язку особистісної і солідарної відповідальності, креативності, трансформації особистісного досвіду у професійний.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широким оглядом науково-педагогічних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з теми дисертації. Достовірність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданню дослідження, репрезентативністю вибірки у педагогічному експерименті, кількісним та якісним аналізом емпіричних результатів, застосуванням методів математичної статистики.

У перебігу дослідження здобувачем було розв'язано всі поставлені завдання. Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретичне та практичне значення досить переконливо аргументовані й не викликають сумнівів.

Повнота викладення основних наукових результатів в опублікованих працях

Вивчення дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Молоченко Вікторії Валеріївни надає можливість зробити висновок, що публікації автора досить повно відображають основний зміст і положення дисертації, наукову новизну виконаного дослідження, рівень апробації наукових результатів. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у 24 одноосібних публікаціях, з них 14 статей у наукових фахових виданнях України, 3 – в іноземних фахових виданнях, 9 – у матеріалах конференцій, 1 – методичні рекомендації.

Значущість результатів дослідження для науки та практики, рекомендації щодо їх використання

У дослідженні Молоченко Вікторії Валеріївни отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі теорії та методики професійної освіти, що в сукупності розв'язують актуальне наукове завдання щодо з'ясування педагогічних умов, за яких формування готовності студентів аграрних вищих навчальних закладів до партнерської взаємодії у майбутній професійній діяльності буде більш результативним.

Вагомими для розвитку педагогічної науки є отримані Молоченко Вікторією Валеріївною результати в галузі теорії і методики професійної підготовки фахівців-аграрників, зокрема: теоретично *обґрунтовано* педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності (забезпечення діалогічного характеру

навчальної взаємодії викладачів зі студентами; актуалізація суб'єктного досвіду партнерської взаємодії студентів у навчальному процесі; впровадження в педагогічний процес кооперативної форми навчальної діяльності); *розроблено* структурну модель цілеспрямованого формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності, яка відображає взаємодію основних блоків (цільовий, змістовий, процесуальний, аналітико-результативний) і є ідеальним відтворенням механізмів підготовки майбутніх аграрників до партнерської взаємодії; *конкретизовано* критерії (когнітивний, мотиваційний, особистісний, комунікативний, діяльнісний), показники та рівні сформованості готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії у професійній діяльності; *уточнено* сутність і структуру готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії у професійній діяльності в аспекті виокремлення п'яти компонентів досліджуваного феномену: когнітивного, мотиваційного, комунікативного, особистісного, діяльнісного; *подальшого розвитку набула технологія* формування готовності майбутніх фахівців-аграрників до партнерської взаємодії у майбутній професійній діяльності; розвиток полягає в обґрунтуванні системи навчальних завдань, які за змістом відображають аспекти організації партнерської взаємодії на діагностичному, мотиваційному, технологічному та результативно-рефлексивному етапах формування досліджуваної здатності студентів та спрямовані на реалізацію в освітньому процесі принципів діалогічності, суб'єктності, взаємозв'язку особистісної і солідарної відповідальності, креативності, трансформації особистісного досвіду у професійний.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні та впровадженні в освітній процес вищих навчальних закладів авторського організаційно-методичного забезпечення формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності; практичне значення мають розроблені автором міні-лекції, ділові та рольові ігри, тренінгові заняття, система навчальних завдань, що моделюють аспекти організації партнерської взаємодії на відповідних етапах формування досліджуваної здатності студентів, які використовувалися здобувачем під час тривалого педагогічного експерименту, а згодом увійшли до змісту методичного посібника «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності».

Теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть використовуватися при підготовці фахівців у вищих навчальних закладах, викладачами і методистами закладів післядипломної освіти. Відповідні дослідження варто розвинути науковим і науково-педагогічним працівникам

аграрних вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку викладачів вищої школи.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (242 найменування), додатків. Загальний обсяг дисертації – 265 сторінок (основна частина – 202 сторінки, додатки – 36 сторінок). Робота містить 7 таблиць на 7 сторінках, 11 рисунків на 8 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, представлено відомості про організацію і проведення дослідження та апробацію його результатів.

У першому розділі висвітлено теоретичні засади досліджуваної проблеми, розкрито сутність і структуру понять «партнерська взаємодія», «готовність до партнерської взаємодії у професійній діяльності», з'ясовано їх зміст, а також проаналізовано стан сформованості зазначеної готовності у студентів аграрних вищих навчальних закладів. Другий розділ присвячено визначенню й обґрунтуванню педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії у професійній діяльності. Третій розділ презентує авторську методiku забезпечення обґрунтованих педагогічних умов, організацію та методiku проведення формувального експерименту та аналіз його результатів. У загальних висновках сформульовано основні наукові результати щодо розв'язання завдань дослідження та перспективи подальших наукових розвідок.

Дисертаційна робота Молоченко Вікторії Валеріївни за своїм змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

Дискусійні положення, побажання та зауваження щодо змісту дисертації.

1. Тема дисертаційної роботи «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності». Як це видно з назви, об'єкт наукового пошуку – майбутні фахівці аграрної сфери (випускники аграрних технікумів, коледжів, інститутів, університетів). У дисертації досліджуються студенти аграрних університетів. На нашу думку, у меті чи предметі дослідження варто було б цю позицію уточнити.

2. На стор. 12 автореферату подано модель *методики* формування готовності майбутніх аграрників до партнерської взаємодії. Натомість на стор. 14 автор говорить про «модель формування готовності майбутніх фахівців аграрної сфери до партнерської взаємодії». У списку опублікованих праць за темою дисертації (№22) наведено назву праці «Модель формування готовності студентів-

аграріїв до партнерської взаємодії». На нашу думку, за своєю структурною побудовою модель відображає певний процес, а тому логічніше було б тут говорити про модель формування готовності студентів до партнерської взаємодії у професійній діяльності.

3. В авторефераті, на стор. 11 автор зазначає: «У третьому розділі – «Експериментальна методика формування готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності» – розкрито методику проведення дослідно-експериментальної роботи, спрямованої на формування досліджуваної якості, проаналізовано та узагальнено одержані результати». Проте у третьому розділі подано підрозділ 3.1, у якому висвітлено методику формування досліджуваної здатності студентів («Методика формування у студентів аграрного університету готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності»). Таким чином, про це також варто було написати в авторефераті.

4. Дисертантці слід було б у вступі чіткіше сформулювати виявлені суперечності. Перша суперечність, що засвідчує наявність протиріччя між «домінуючою спрямованістю педагогічного процесу у вищих аграрних закладах освіти на формування в студентів предметно-фахових знань та вмінь і недостатньою увагою до розвитку їхньої готовності до партнерської взаємодії у майбутній професійній діяльності», є, на нашу думку, непереконливою (друга опозиція щодо недостатньої уваги *когось* нічим не суперечить першій опозиції).

5. У науковій новизні результатів дослідження автор говорить, що уточнено сутність і структуру готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності, але не вказує, у чому ж це уточнення. Крім цього, у формі наукової новизни «*подальшого розвитку набули*» також треба вказувати, яке знання набуло розвитку. У такій формі наукові результати сприймаються як декларації.

6. У моделі (стор. 12 автореферату) автор некоректно, на нашу думку, називає один з елементів процесуального блоку «Методи і форми роботи». Крім того, в моделі варто було вказати етапи формування готовності (діагностичний, мотиваційний, технологічний, результативно-рефлексивний), які досить детально виписано в роботі та на стор. 13 автореферату.

7. Потребує певного пояснення таблиця 1.2. (стор. 74). Автору слід було б детальніше виписати методику визначення рівнів сформованості досліджуваних здатностей студентів.

8. У висновках до першого розділу матеріал з підрозділу 1.2. недостатньо узагальнено: тут майже не говориться про результати аналізу «стану готовності майбутніх аграріїв до партнерської взаємодії у професійній діяльності».

Висловлені зауваження та побажання не є принциповими і, в цілому, не впливають на позитивну оцінку дисертації Молоченко В.В. «Формування у майбутніх фахівців аграрної сфери готовності до партнерської взаємодії у професійній діяльності».

Висновок

Враховуючи актуальність розглядуваної проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх теоретичну і практичну значущість та відповідність дисертації встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», автор дослідження Молоченко Вікторія Валеріївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

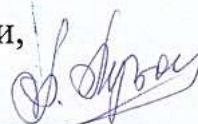
Офіційний опонент:

головний науковий співробітник лабораторії
електронних навчальних ресурсів

Інституту професійно-технічної освіти

Національної академії педагогічних наук України,

доктор педагогічних наук, професор

П.Г. Лузан

